

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Донецького державного
університету управління

ТОМ ХІ

**Серія “Державне управління”
Випуск 112 «Функціонування
механізмів державного
управління»**

Донецьк 2008

ББК 65.050+67.3
С 23

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління
«Функціонування механізмів державного управління». Серія «Державне
управління». Т. IX, вип. 112. – Донецьк, ДонДУУ, 2008. – 280 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна рада:

Поважний О.С. – головний редактор,
Пілюшенко В.Л. – заст. головного редактора,
Поважний С.Ф., Чумаченко М.Г., Бурега В.В., Омелянчук А.І.,
Жидченко В.Д.

Редакційна колегія:

Поважний О.С. – д.е.н., Губерна Г.К. – д.е.н., Дорофійко В.В. – д.е.н.,
Пілюшенко В.Л. – д.т.н., Адамов Б.І. – д.е.н., Лобас В.М. – д.держ.упр.,
Петенко І.В. – д.е.н., Ларіна Р.Р. – д.е.н.

У збірнику представлені матеріали по дослідженню функціонування
механізмів державного управління процесами інноваційного розвитку регіонів,
галузі економіки й місцевого самоврядування.

Особлива увага звернена на регулювання взаємовідносин власності,
антикризового управління, інформаційного забезпечення, державного
фінансового контролю. Збірник розрахований на наукових та практичних
робітників, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів старших
курсів.

Затверджений додатком до Постанови Президії ВАК України від
12.06.2002 р. № 1-05/6 як фаховий з державного управління.

Адреса редакції: 83015, м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 163а.
Телефон: (062) 337-66-09

Видається за рішенням вченої ради ДонДУУ

ISBN 966-7917-00-2

© Донецький державний
університет управління,
2008

ЗМІСТ

Андрєєв О.В. Засади розробки державної програми розвитку виробництва автотранспортних засобів	6
Гриджук І.А. Обумовленість державного регулювання сталого розвитку регіону	12
Дудка Л.О. Управління процесом інноваційного розвитку вугільного виробництва та його інтенсифікацію	18
Парисвська І.С. Інструментарій монополізації регіональних ринків та їх антимонопольного регулювання	24
Пушкарь І.В. Державне регулювання відносин власності та господарювання в аграрному секторі	30
Алексєєва К.А. Функції держави в інноваційному розвитку в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки	35
Ридченко О.В. Політичний та державноуправлінський режим: операціоналізація дефініцій в категоріальному ряду сфери політичного	43
Чулаков П.І. Основні напрямки та заходи поліпшення державної підтримки розвитку підприємств легкої промисловості	51
Рибичук В.Л. Досвід та пролозіції здійснення державного фінансового контролю в Україні	56
Новосолова Г.Г. Ефективність функціонування органа державного управління	63
Комісаренко Е.Е. Формування механізму державного управління розвитком трансплантації в Україні	73
Шестак І. Визначення та загальна характеристика сфери інтелектуальної власності	79
Бурега В.В., Сіліна Ю.С. Потенціал удосконалення механізмів антикризового управління: реальність та перспективи	88

Болдуєв М.В. Розвиток громадських інституцій регулювання агропромислового розвитку регіону	101
Устюжанина Е.В. Преимущество автоматизации библиотек ВУЗ.....	108
Мягкова О.В. Запозичення досвіду державного регулювання діяльності інституту банкрутства	116
Мірошніченко Т.В., Кривогутова Н.С., Мірошніченко В.В. Впровадження аутсорсингу в логістичну діяльність підприємств України.....	125
Бондік В.А. Концептуальні підходи до формування державної промислової політики в умовах розвитку інтеграційних відносин	131
Янишев Д.О. Формування державної політики розвитку лізингу в Україні.....	140
Дацюк І.П. Досвід запровадження системи соціального страхування військовослужбовців за рубежом.....	147
Халецька А.А. Соціально-економічна результативність державного регулювання розвитку економічної бази установ соціального захисту населення	156
Дятлова В.В. Механізми технічного регулювання в області стандартизації: опыт ЕС	163
Стойка А.В. Теоретичні основи дослідження умов і напрямів соціалізації населення.....	170
Когут І.В. Роль транспорту в стійкому розвитку міста	181
Надежденко А. О. Екологічний туризм - один із шляхів євроінтеграції України	190
Кіктенко О.В. Державне стимулювання та ефективність науково-технічного потенціалу.....	196
Боклаг В. А. Вдосконалення системи інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами	203

Чуприна О.О., Агаркова Н.В. Державне регулювання і підтримка в підвищенні конкурентоспроможності легкої промисловості України.....	210
Скрипченко Н. Теоретичні основи формування поняття «функції місцевого самоврядування».....	217
Балуєва О.В., Климчук М. Проблеми екологічного маркування в сучасній Україні.....	226
Кисель Л.М. Реформа пенсионной системы: предпосылки и развитие	233
Мороз В.М. Зв'язок системи трудового потенціалу країни з її економічною системою	237
Гуренко А.В. Теоретичні аспекти розвитку системи державної підтримки малого та середнього наукоємного бізнесу.....	248
Фінагіна О.В., Матвієнко О.Д. Теоретичні аспекти розвитку фінансової звітності як інформаційної бази фінансового менеджменту	254
Коваленко Ю.О. Комплексне розуміння інформаційного ресурсу як фактора розвитку інформаційного суспільства	260
Харіна К.В. Інформатизація національної економіки у контексті активізації використання інформаційних ресурсів.....	267
Гавкалова Н.Л. Ефективність менеджменту персоналу: концепція формування	272

Стандартизація, сертифікація, якість. – 2006. – № 4. – С. 30-32.

5. Ханету А. Обзор лучшей практики Евросоюза и других стран в области технического регулирования / А. Ханету. – М.: ТЕИС, 2005. – 110 с.

6. Леммел М. Європейська комісія. Настанови щодо виконання директив, в основу яких покладено "новий підхід" і "глобальний підхід". М. Леммел. – К.: НІЦ „ЛЕОНОРМ”, 2004. – 150 с.

7. Філіпчук Г. Система технічного регулювання в Україні потребує подальшого вдосконалення / Г. Філіпчук, Я. Юзьків // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2006. – № 3. – С. 8-18.

8. Бичківський Р. В. Метрологія, стандартизація, управління якістю та сертифікація: підруч. / Р. В. Бичківський, П. Г. Столярчук, П. Р. Гамура [2-е вид., випр. і доп.]. – Львів: НУ "Львівська політехніка", 2004. – 560 с.

9. Захарюгіна Т. На шляху до СОТ: заходи у сфері технічного регулювання / Т. Захарюгіна // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2005. – № 1. – С. 3-8.

УДК 316.61

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ І НАПРЯМІВ СОЦІАЛІЗАЦІ НАСЕЛЕННЯ

СТОЙКА А.В.,
к.держ.упр.

Проаналізовано еволюційні посылки формування і розвитку соціалізації людини на підґрунті аналізу і розкриття сутності поняття «соціалізація».

Проанализированы эволюционные посылки формирования и развития социализации человека на подпочве анализа и раскрытия сущности понятия "социализация".

Актуальність проблеми. Суттєвою перепоною для становлення ринкового механізму стало виключення людини із економічних реформ, позбавлення реформи "людського виміру". Ринкові перетворення не сприяли активізації трудової діяльності, перетворенню праці на домінуючий фактор розвитку економіки. Навпаки, вони посилювали відчуження праці від власності. У ході ринкової трансформації переважаюча більшість населення виявилась поза власністю, перетворилася на найманих працівників у найгіршому розумінні цього слова. Формально утвердився інститут приватної власності на робочу силу, позбавлений правової підтримки, який не став належною основою економічної свободи і соціального захисту

працівника. В цілому відбувається характерне для раннього капіталізму упорядкування праці капіталові, що призводить до різкого звуження можливостей для формування середнього класу. Не менше важливим чинником ринкових перетворень, що гальмує їхню подальшу позитивну динаміку, стали неадекватно низькі (як щодо зайнятих у виробництві, так і у пенсіонерів) доходи населення. Здійснювана економічна політика спрямована переважно на фінансову стабілізацію і послаблення бюджетної кризи. Але в цій політиці не приділяється достатньої уваги балансу між безробіттям і інфляцією, посиленню інституціоналізації ринку праці, специфікації інноважень приватної власності, що створює умови для необхідного і обов'язкового соціального захисту населення.

Означені проблеми вимагають теоретичного осмислення. Актуальність цих проблем, на жаль, загострюється поступовим входженням України до фази відносно тривалої фази системної кризи, спричиненої як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Пряме (сліпе, некритичне) копіювання зарубіжного досвіду регулювання соціально-економічних відносин є здебільшого неприємним для України, яка відрізняється особливою соціально-історичною реальністю, унікальним досвідом розвитку і специфічною національно-економічною ментальністю, що відчутно різниться за регіональними ознаками. Нагально потрібним є ґрунтовний аналіз і узагальнення досвіду ринкової трансформації процесів соціалізації в країнах перехідної економіки, врахування особливостей соціально-економічної дійсності, українського менталітету, досвіду попередніх економічних реформ і закономірностей світового розвитку. Все сказане й визначило вибір теми наукового дослідження.

У вітчизняній економічній літературі накопичено значний досвід дослідження таких наукових проблем, як потреби, економічні інтереси, стимулювання праці, відтворення робочої сили, використання трудових ресурсів, соціального захисту населення. Серйозну наукову базу для дослідження проблем соціального захисту населення в умовах ринкової економіки представляють наукові розробки Л.Бесчасного, Д.Богіні, І.Буяна, В.Врублевського, Г.Губерної, А.Гоша, В.Демент'єва, К.Кривенка, В.Кваснюка, В.Корнієнка, І.Лукінова, В.Логвиненка, В.Мандибура, С.Мочерного, В.Нестеренка, Ю.Пахомова, А.Рубана, В.Сакади, М.Соколик, І.Сороки, Г.Тарасенко, П.Томчука, В.Черняка, А.Чухна та ін.

Важливими і корисними для цілей нашого дослідження виявились праці із загальних проблем економічної теорії, методології економічної науки, з проблем людини в системі економічних відносин російських вчених Л.Абалкіна, А.Анчишкіна, В.Автомова, Е.Вільховченка, Л.Гребньова, С.Дзарасова, А.Дадашева, С.Дятлова, Т.Заславської, В.Зотова, В.Кулікова, В.Ковальова, Л.Костіна, А.Левіна, В.Радаєва, С.Шаталіна та ін.

У західній економічній і соціологічній літературі значний вклад у дослідження моделі людини, механізму соціального захисту населення

внесли такі економісти, соціологи, психологи, спеціалісти з менеджменту, маркетингу, як Х.Альберт, І.Браун, Г.Беккер, С.Бернс, Дж.К.Гелбр, Ф.Герцберг, Дж.Грейсон, Х.де Сото, П.Друкер, В.Зіберт, Я.Корн, Г.Кірхцеснер, Л.Котлікофф, Д.Лал, Л.Ланг, А.Маслоу, К.Маркс, В.Марш, Д.Мак-Грегор, Е.Мейо, К.Макконнелл, Л.фон Місс, К.Полан'ї, А.Розенберг, Г.Саймон, А.Файоль, З.Фрейд, В.Шульц, Г.Емерсон, К.Ерроу, К.Еклунд та інші.

Однак багато з аспектів ринкового механізму соціального захисту (у прояву процесів соціальної адаптації (у більш широкому контексті соціального розвитку) населення залишаються до цього часу ще не розробленими. Спостерігається певна фрагментарність, недостатня комплексність у дослідженні соціалізаційних елементів у формуванні мотивації життєдіяльності економічних суб'єктів. Досьогодні не знайдено належної трактування понять «соціалізації економічних суб'єктів», «соціальної адаптації людини в межах економічного простору» і «соціального захисту населення». За такої умови доцільно вести наукові пошуки і розробку проблеми інтеграції економічного і позаекономічного аспектів соціальної адаптації з точки зору взаємозалежності доходів економічного суб'єкта і його соціального захисту. Поряд із цим не вирішеним залишаються у повній мірі питання ринкового механізму соціального захисту населення, з точки зору співвідношення віддаленої і короткострокової характеристики розвитку економічних суб'єктів, державної стратегії управління процесами соціальної економіки. Недостатня розробленість і практична значимість проблеми державного механізму соціального захисту населення визначили вибір теми статті.

Таким чином метою статті ставиться аналіз еволюційних процесів формування і розвитку соціалізації людини на підґрунті аналізу і розкриття сутності поняття «соціалізація». Досягнення мети передбачає вирішення певних задач, а саме:

розкриття змісту соціальної адаптації і соціалізації;
аналіз і угруповання моделей соціалізації на основі характерних ринкових мотиваційних параметрів соціальної адаптації до здійснення відносин виробництва, розподілу, обміну і споживання

Викладення основного матеріалу. На початку дослідження виникла потреба розкрити економічний зміст соціалізації і соціальної адаптації людини і соціального захисту населення як основного елементу соціальної адаптації людини в сучасних умовах, конкретизувати його економічний аспект. Таким аналіз є доцільним, оскільки механізм взаємодії економічних суб'єктів суспільства постійно збагачується, у нього включаються нові елементи, викликані змінами у якості відтворення робочої сили.

За останні десятиріччя механізм соціальної адаптації населення найбільш активно розроблявся психологами, соціологами і представниками інших наук. При цьому соціалізація (в межах соціальної адаптації до зміни соціально-економічних умов існування) розглядається різними науками

неадекватно. Так, у психології соціалізація служить основою для побудови механізму людської поведінки, зумовленої комплексом внутрішніх психологічних і фізіологічних потреб. Тобто, психологія дає аналіз соціалізації як особливого явища, виходячи з людської сутності, її індивідуальності, виділяючи в ній особливості суб'єктивних сторін. У соціології соціалізація визначається як сила, що спонукає до дії з приводу адаптації людини у суспільстві. Тобто, соціологи, використовуючи термін «соціалізація», пов'язують з ним зовнішні умови життєдіяльності людини, ті що визначають його взаємодію з іншими людьми.

Категорії «соціалізація», «соціальна адаптація», які спочатку вивчалися тільки у психології, останніми роками широко стали використовуватися в соціології і в економіці. Але їх зміст трактується по-різному. Так, ще в 1971 р. А.Леонтьєв. відзначав, що праці з проблем мотивації взаємодії людини і суспільства «...майже не піддаються систематизації – до такої міри різняться з значеннями, у яких живляється термін «мотив»... Серед мотивів або мотивуючих факторів називаються, наприклад, апетит, потяг, імпульси, звички і навички, бажання, емоції, інтереси, цілі чи такі більш конкретні мотиви як подразнення електричним струмом, відчуття задоволення, честолюбства, заробітна плата, ідеали» [1, с.14].

Виступаючи зовнішнім спонуканням людини до взаємовідносин з іншими людьми, соціалізація є процесом складної взаємодії між характеристиками ситуації і діями суб'єкта, результатом взаємодії суб'єктивних і суб'єктивних факторів.

Філософи і соціологи частіше за все розглядають соціалізацію у трьох аспектах. По-перше, як результат взаємодії об'єктивних економічних і соціально-економічних і суб'єктивно-психологічних факторів, по-друге, як процес становлення усвідомлених причин соціально-економічної діяльності людини, і, по-третє, як особисті властивості працівника, які забезпечують вибірковість свідомого спонукання і регулювання соціально-економічної життєдіяльності.

Розгляд першого аспекту передбачає дослідження проблеми детермінації трудової і споживчої мотивації в умовах особливої взаємодії людини і суспільства. У якості детермінатора виступає соціально-економічна реальність, ті відносини, за яких здійснюється відтворення соціально-економічних якостей людини. Саме вони визначають економічний і соціальний статус людини і можливості здійснення її життєдіяльності.

Кожному технологічному типу виробництва відповідають особливі форми відчуження і мотивації, які і формують основи відносин соціальної адаптації людини. Тейлоризм, як відомо, абсолютизував принцип організаційно-функціонального примусу – економічного і дисциплінарного. При цьому, економічний примус здійснювався шляхом встановлення

жорсткої залежності зарплати від максимально зафіксованого для виконання обсягу праці.

Наприкінці 20-х років проведені Е.Мейо [2, с. 99] експерименти в Хоутоні показали обмеженість тейлоровських і фордовських систем. Представники теорії "людських відносин" визнали доцільність подолати ці форми соціально-психологічного відчуження працівника у трудовому процесі, пропонуючи патерналістські системи "внутрішнього корпоратизму" [3, с. 18].

Саме в цей період з'являються дослідження, які підкреслюють потребу по-новому розглядати природу соціалізації людини з точки зору мотивації її відношення до праці і основ життєдіяльності. У них виражено прослідкується ідея визнання важливості не тільки матеріальних потреб, економічних стимулів, але й соціальних і духовних потреб.

Великий вплив на розвиток теорії соціалізації здійснила така концепція мотивації і управлінської практики як ієрархія потреб А.Маслоу. Ця концепція полягає в наступному.

По-перше, будь-які дії людини визначається її намагання задовольнити свої потреби.

По-друге, якщо потреби задоволені, вони більше не формують поведінку до того часу, доки не виникають знову.

По-третє, людські потреби мають відмінну природу, якій відповідає пріоритет їх задоволення. Тобто, задовольнивши основні фізіологічні потреби, індивід намагається задовольнити потреби більш високого гатунку, і, навпаки, якщо не задоволені базисні потреби, потреби високого порядку не впливають на поведінку людини взагалі. Саме на цій мотиваційній основі здійснюється процес соціалізації, тобто, пристосування людини до особливостей життєдіяльності у суспільстві.

Модель Маслоу є абстрактною, але з точки зору практики її сутність полягає в тому, що „індивід мотивований не тим, чим він вже наділений, тим, до чого він націлений”. Для управління соціалізаційними процесами означає своєчасність визначення скерованості мотиваційних елементів задоволення ще не задоволеної потреби так, щоб ця потреба була актуальною для людини в даних соціально-економічних умовах.

Дещо інший підхід, як відомо, розвивається в роботах Д.Маклеланда, Дж.Аткінсона і їх послідовників. Згідно з моделлю Аткінсона, кожен індивід має визначений запас енергії, який може перетворитися у конкретну дію, в соціальну активність під впливом його мотивів і потреб. Хоча більшість населення має схожі потреби, однак вони суттєво різняться за готовності діяти під впливом цих мотивів. Якщо мотив є сильним, це "клапан" для виходу внутрішньої енергії "відкривається широко" і наступна активна дія і, навпаки, якщо мотив слабкий – дії може й не бути взагалі. Тому, наскільки сильними і актуальними є той чи інший мотив, залежить від конкретної ситуації, в якій перебуває індивід. Кожна конкретна ситуація пев-

до актуалізації певного соціалізуючого мотиву. Зміна ситуації визначає зміну соціалізуючого моменту. Іншими словами, мотивація індивіда визначається, в межах цієї концепції, відносною силою різних мотивів і ситуаційною характеристикою, яка обумовлює, який із потенційних соціалізаційних мотивів активізується.

Прикладне значення моделей Аткінсона і Маклеланда у тому, що на їх основі соціологічна наука розробляє засади диференційованого підходу до мотиваційних аспектів соціалізації. Її завдання полягає у тому, щоб визначити і ідентифікувати тип, до якого належить конкретна людина і відповідним чином розробити напрями впливу на нього.

Роботи Ф.Герцберга, Д.Мак-Грегора, Дж.Аткінсона, стали класичними в західній науці про мотивацію життєдіяльності людини, заклавши базу для майбутніх досліджень. Сьогодні в науці зберігається два основні підходи до цієї проблеми. Один з них пов'язаний з теорією підтримки, яка орієнтована на те, що поведінка людини визначається зовнішніми факторами (оточуючим середовищем). Найбільшу завершеність цей підхід отримав в теорії "поведінкової відозміни" Б.Скіннера, розробленої в 30-ті роки 20 століття [4, с. 59-68]. У відповідності до цієї теорії поведінка людини визначається зовнішніми по відношенню до індивіда результатами. Стосовно соціалізації це означає, що якщо результати діяльності є привабливими для людини, то вони сприятимуть активізації її соціальної позиції, а якщо ні, то настане послаблення мотивації або припинення діяльності. Методики, що розроблені на основі даної теорії, орієнтовані на створення систем заохочення і заходів покарання.

Другий напрямок у розробці концепції соціалізації формують ідеї Маслоу і Д.Маклеланда, основою яких є дослідження когнітивного характеру. Найбільш відомою і широко використовуваною когнітивною моделлю соціалізаційної мотивації є "теорія очікувань", розроблена В.Врумом [5, с.72]. За його твердженням, сила спонукання до дії є результатом синтезу цінностей, які є привабливими для індивіда, і його оцінки вірогідності того, що дана дія призведе до досягнення цих цінностей. Цінність результату діяльності для людини пов'язана з наданням переваги одному результату діяльності перед іншим. Врум вважає, що цінність того чи іншого результату визначається когнітивно, тобто, буде суттєво відрізнятися для різних людей.

"Теорія очікування" має двоїсте практичне значення. З одного боку, вона покликана підвищити в очах людини позитивну цінність результатів його життєдіяльності. З іншого боку "теорія очікування" спрямована на те, щоб збільшити імовірність психологічного зв'язку між результатами праці і винагородою. Таким чином, Врум і його послідовники моделюють поведінку людини як різновид аналізу "витрати-вигода". Соціалізаційна мотивація, в межах даної концепції, визначається поєднанням привабливості результату і розміру зусиль, потрібних для його досягнення.

"Теорія очікувань" є до теперішнього часу найбільш популярною в академічних колах, у прикладному ж використанні першість належить "теорії формування мети". Один із авторів цієї теорії Е. Локк висунув декілька детермінант людської поведінки: цінності і наміру (цілі). Його теорію можна викласти наступним чином: (1) цінності проявляються у індивіда через емоції, які знаходять своє відображення у формуванні мети; (2) цінності активізуються, керує індивідом, спрямовуючи його поведінку; (3) одні цілі, якщо кожна актуалізована ціль веде до позитивної соціалізації, оскільки вони мотивують з'ясувати з іншими (в тому числі і негативними) цілями індивіда. Саме тому, на думку Локка, найбільш мотивуючими є цілі, яких важко досягти, і вони вимагають значних зусиль.

Існує ще чимало різновидів когнітивних теорій мотивації, об'єднаних у пошуком детермінант соціалізаційної поведінки у внутрішньому світі людини. Їх спільний недолік пов'язаний зі складністю формалізації, тому при цьому визначимо цінність того чи іншого результату трудової соціальної діяльності стосовно людської особистості, її внутрішнього світу, надавши цьому визначенню кількісну оцінку. Враховуючи цю складність, в останні роки робилися спроби теоретичного синтезу двох напрямків дослідження мотивації. При цьому знову повертаємось до політекономічної концепції стимулювання. Стимули, на відміну від мотивів і інтегрованих піддаються кількісному опису, що надає можливість формалізації на практиці життєдіяльності.

Згідно А. Маршаллу: "Застосування наукових методів і аналіз економічної науки виникає лише тоді, коли силу спонукальних мотивів людини ... стає можливим приблизно виміряти тією сумою грошей, якою вона готова віддати, аби отримати взаємін бажане задоволення, чи, навпаки, тією сумою, яка необхідна, щоб спонукати її затратити визначену кількість утомливої праці" [6, с. 92].

Таким чином, виходячи із доведеного вище, можна відзначити, що стимул – це зовнішній (по відношенню до індивіда) процес або об'єкт, спрямований на посилення (послаблення) існуючих мотивів індивіда, підкріплення його потягу до дії (до праці). Стимули можуть бути позитивними, підсилюючими певний потяг, так і негативними, послаблюючими його. У якості стимулів можуть виступати предмети, процеси і інші явища суспільного життя, пов'язані з тим чи іншим мотивом індивіда, саме вони і є економічною основою процесу соціалізації.

Треба підкреслити, що метою соціалізації є відтворення людиною суб'єкта виробничих відносин через задоволення притаманної їй системи економічних потреб [7, с. 21]. Система економічних потреб, у свою чергу, пов'язана з економічними стимулами суб'єкта. Досліджуючи економічну соціалізаційну поведінку людини, потрібно визначити, що розуміється під економічним статусом. Звичайно, на діяльність людини взагалі і на економічній сфері зокрема впливають не тільки економічні фактори, а

наприклад, як вік, сімейний стан, національна і релігійна приналежність. Саме тому це позначається і в процесі виробництва, і особливо в процесі розподілу продукції. Звичайно, це позначається і на процесі життя людини [8, с. 37]. Однак, неекономічні характеристики соціального статусу впливають на економічну поведінку опосередковано, у той час, як економічні характеристики – безпосередньо.

Саме економічний статус індивіда визначається, по-перше, економічним станом людини, її місцем у конкретній економічній структурі, в системі виробничих відносин; по-друге, системою функціональних станів людини, які формуються під впливом економічного стану людини чи структури економічного стану індивіда [9, с. 75].

Місце людини в системі економічних відносин визначається: місцем у власності; місцем у суспільній організації праці; розміром і способом отримання доходів. Логіка соціалізаційної дії людини змінюється в залежності від його соціально-економічного стану. Саме виробничі відносини відтворення умов життєдіяльності надають змогу проявитися в певних економічних моментах, які також суттєво впливають на людину. У сучасній економічній системі суб'єктивний фактор відіграє домінуючу роль. По мірі посилення економічної діяльності виробничо-економічного організму, все більший вплив мають економічні фактори. На здібності і можливості людини, логіку її економічної поведінки накладаються певні обмеження, зумовлені рівнем економічного розвитку, його культурою, світоглядом, ідеологією. В сучасних умовах великим впливовим є фактор моралі. Цей компонент вносить значні корективи у поведінку людини [10, с. 64].

Таким чином, наукове уявлення про механізм соціалізації характеризується складною структурою відносин і форм, тісно пов'язаних і субординованих між собою. Концепції "людських відносин", "людського капіталу", "соціального капіталу", "інтелектуального капіталу", "соціального партнерства", інституціоналізму, активно розроблені у останні десятиріччя в країнах з розвинутою економікою і відносно успішно реалізовані на практиці, служать яскравим підтвердженням того, що сучасний ринковий механізм соціалізації потребує постійної корекції з боку держави, тому що соціалізаційні мотиви життєдіяльності людини є різноманітними і визначаються низкою різних обставин і різноспрямованих векторів.

Суть і структура механізму соціалізації може бути досліджена повніше і адекватніше, якщо виокремити провідні типи мотивації, їх співвідношення, структуру і тенденції розвитку.

Для цього доцільно є, перш за все, з побудова класифікації соціалізаційних мотивацій економічних суб'єктів, яка передбачає кілька критеріальних параметрів.

По-перше, це дослідження структури соціально-економічної мотивації, обумовлене підвищенням рівня зрілості виробничо-економічного організму, посиленням соціальної орієнтованості і гуманізації економіки.

Критеріальним параметром при цьому є зростання домінуючої ролі праці джерела соціально-економічного розвитку як самого економічного суб'єкта так і суспільства в цілому.

По-друге, в якості наступного критерію повинна аналізуватися взаємозалежність між суб'єктивними мотивами і економічними стимулами поведінки людини, пов'язаними з результатами праці, з одного боку, здійсненням праці як невід'ємним моментом життєдіяльності людини, з іншого, засобом самоутвердження і самореалізації особистості.

По-третє, при формуванні класифікаційних параметрів потрібним є аналіз розмежування економічних і неекономічних мотивації економічного суб'єкта до життєдіяльності.

По-четверте, класифікація соціально-економічних мотивацій повинна здійснюватися за критерієм їх впливу у короткотерміновому та довготерміновому періодах життєдіяльності людини.

Враховуючи складність виробничих відносин і багатоманітність соціально-економічних мотивацій, всі ці критерії класифікації мають важливе значення для формування механізмів соціалізації людей як економічного суб'єкта для активізації суспільної ефективності їх життєдіяльності.

Відповідно, усі відповідні критерії повинні враховуватися у якості відповідних параметрів формування управлінського впливу на першочергові соціальні процеси, на динаміку і якість соціальних комунікацій, особливо за часів екстремальних випробувань соціальної системи (зокрема, в умови соціально-економічної кризи).

Оскільки змінюється зміст і характер соціально-економічних відносин в межах розширеного відтворення економіки і суспільства в цілому, так само не може залишатися незмінним і механізм соціально-економічної адаптації.

Найбільші зміни у соціально-економічних відносинах відбуваються в результаті суттєвих перетворень у технологічній, організаційно-управлінській, соціально-економічній структурі виробництва.

Відповідно, можуть бути виділені відносно чітко окреслені організаційно-мотиваційні моделі соціалізації з точки зору змісту і форми економічної адаптації індивіда (рис.1). Таким чином можуть бути виділені чотири моделі соціалізації населення, що утворились в процесі еволюції виробничих відносин.

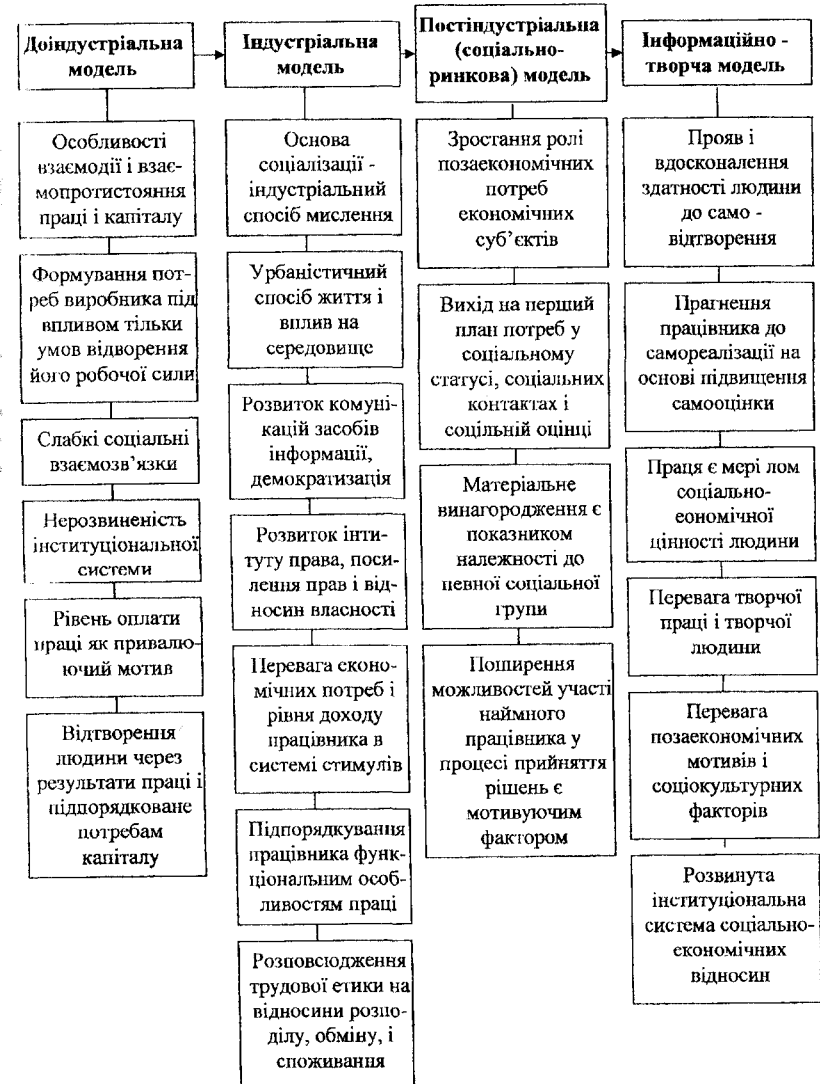

Рис. 1. Угрупування моделей соціалізації на основі характерних рис мотиваційних параметрів соціальної адаптації до здійснення відносин виробництва, розподілу, обміну і споживання

Ці моделі відтворюють основні риси мотиваційних параметрів соціальної адаптації до здійснення відносин виробництва, розподілу, обміну споживання. В основу цих моделей покладено певну управлінську систему організації життєдіяльності в суспільстві і стимулювання економічних суб'єктів до суспільно ефективного функціонування.

Умовно ці моделі можна прирівняти до організаційно-технологічних періодів розвитку економіки. І, таким чином, можуть бути виділені доіндустріальна, індустріальна, соціально-ринкова і інформаційно-творча моделі.

Якщо казати про відповідні управлінські моделі та парадигми, то сучасній Україні, очевидно, переважають технократичні і бюрократичні підходи, властиві для державно-галузевого індустріалізму 60-80-х рр. XX століття і які лише частково можуть задовольнити управлінсько-регулятивні (не кажучи вже про стратегієтворчі та інновативні) функції державного управління в Україні.

На підставі викладеного матеріалу можна дійти висновку про те, що розвиток механізмів і типів соціалізації (рис.1) здійснюється шляхом, по-перше, закріплення у населення широкого спектра моральних стимулів до суспільно корисної праці, по-друге, вироблення основ соціальної (відповідно, і управлінської!) філософії через формування традицій і ритуалів, направлених на виховання національної гордості за економічні досягнення. Цей аспект соціалізації пов'язаний з психологічним закріпленням за працею сутності потреби як вищої форми життєдіяльності людини, тобто, мірила цінності самої людини.

Таким чином, йде перехід до інформаційно-творчого типу соціалізаційної адаптації, при якому головним є не речовий (оречовлений) результат, а прояв і вдосконалення здатності людини до самовідтворення. Для даного типу соціалізації характерний пріоритет позасеконічних мотивів і соціокультурних факторів. Це примушує докорінно змінити відповідні управлінські стратегії формування і використання механізмів соціальної адаптації і має важливе значення для розгляду процесу державного впливу на становлення ринкового механізму створення суспільно ефективних суб'єктів економічної діяльності у нашій країні.

Література

1. Лсонгтєв А.Н. Потребности, мотивы, эмоции. – М.: Наука, 1971.
2. Мэйо Э. Хоутинский эксперимент. /Пер. с англ. Данилевской В.М. М.: Радуга, 1998. – 201с.
3. Бесчастный Л. Про механизм мотивации до науковой і науково-технічної діяльності в умовах ринкової економіки. // Економіка України. – 1995. - №8. – С.15-22.
4. Bell D. The Cultural Contradictions of Capitalism. – L., 1976.

5. Vroom Victor. Work and Motivation. - N.Y., 1964.
6. Маршалл А. Принципы политической экономии: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. С.М.Никитина. – М.: Иностран. лит-ра, 1993. – Т.1. – 526 с.
7. Куликов В.В. Экономические основы демократизации общества. – М.: Экономика, 1994. – 41 с.
8. Костин Л.А. Факторы повышения эффективности экономики в условиях рынка. – М.: Знание, 1991. – 62 с.
9. Денисов Н. Социальное расслоение общества: причины, последствия, меры по ограничению. // Экономист. – 1997. - №1. – С. 73-81.
10. Даль Роберт А. Введение в экономическую демократию. /Пер. с англ. – М.: Наука, 1991. – 124 с.

УДК 35.073.537

РОЛЬ ТРАНСПОРТУ В СТІЙКОМУ РОЗВИТКУ МІСТА

КОГУТ І.В.

В статті освітлена роль городского транспорта в устойчивом развитии города, показаны функции и особенности транспортного обслуживания города.

У статті представлено роль міського транспорту в сталому розвитку міста, показані функції та особливості транспортного обслуговування міста.

Вступ. Системність – це загальна властивість матерії, людської діяльності та мислення. Система може бути розділена на елементи – підсистеми, які самі є системою по відношенню до вхідних в неї елементів. Місто є складною системою з вхідними в нього підсистемами і в той же час - підсистемою регіону і держави.

У матеріально-речовій структурі міста виділяють наступні головні підсистеми: територія, населення, містоутворювальна сфера, містообслуговуюча сфера, соціальна сфера [1]. Їх основні зв'язки в загальній структурі міста показані на рис. 1.

У містоутворювальній сфері населення отримує роботу, формується податкова база міста, населення може отримувати окремі комунальні (тепло, вода) та соціальні (охорона здоров'я, культура та ін.) послуги. Містоутворювальні підприємства, як правило, не є об'єктами муніципальної власності.

Містообслуговуюча і соціальна сфери формують в сукупності

ілюструється, перш за все, ефективністю інтелектуалізації праці, вважаємо, що персонал буде головною чинником інтеграції. Забезпечення ефективності інтелектуалізації праці передбачає підвищення професійно-кваліфікаційного рівня персоналу, безперервний розвиток персоналу, що дає можливість працівникам вирішувати складні завдання, швидше адаптуватися до мінливих умов середовища, надавати високоякісні послуги та випускати продукцію, яка відповідає світовим стандартам.

Висновки. Реалізація положень концепції ефективності менеджменту персоналу в управлінні машинобудівними підприємствами створює передумови для визнання працівників головним суб'єктом управлінських відносин, сприяє їх продуктивній діяльності, що презентується покращенням загальних показників діяльності підприємства. Таким чином, ефективність менеджменту персоналу машинобудівних підприємств – залог успіху у боротьбі із кризовими явищами та основа стрімкого соціально-економічного розвитку країни в напрямі світової інтеграції.

Література

1. Данилишин Б. М. Інноваційна модернізація сфери зайнятості – чинник динамічного розвитку національної промисловості // Доповіді міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми ефективного використання та професійно-технічної підготовки кадрів промислового сектору економіки України», м. Київ, 28 – 29 листопада 2007 р.: У двох томах. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – Т. 1. – С. 5 – 15
2. Бухалков М. И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 400 с.
3. Гавкалова Н. Л. Формування та використання інтелектуального капіталу. Наукове видання. / Н. Л. Гавкалова, Н. С.Маркова. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 284 с.

Збірник наукових праць
Донецького державного університету управління

ТОМ IX

Серія "Державне управління"

Випуск 112 «Функціонування механізмів державного управління»
Матеріали доведено мовою оригіналу

Матеріали, що публікуються, відображають точку зору авторів, яка може не збігатися з думкою редколегії збірника.

При цитуванні або частковому використанні тексту публікацій посилання на збірник обов'язкове.

Відповідальний за випуск:

Пілюшенко В.Л.

Підд. до друку 29.10.2008 р. Формат 60x84¹/₁₆ Папір офсетний
Різографічний друк. Ум.-др. арк. 16,8. Облік.-вид. арк. 17,1
Тираж 300 прим.

Донецький державний університет управління
Україна, 83015, м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 163а